

„Czar Par” po strzeleńsku

Pomysł zorganizowania imprezy naśladowującej popularny teleturniej „Czar Par” zrodził się już przed dwoma laty. Próbowano nawet przeprowadzić go w Rekowie. Ze względu na małą frekwencję startujących rodzin zabawa niezbyt się udała.

W Strzelnie natomiast zdołano namówić cztery pary małżeńskie oraz

grywce 23 marca. Kilka dni temu otwarto w księgarni im. A. Abrahama w Pucku wystawę dziecięcej fotografii przedstawiającej pejzaż zimowy gminy. Bardzo popularne i udane są spotkania rodzin muzykujących - utrzymuje dyrektor CK.

Żeby dotrzeć do jak największej rzeszy mieszkańców gminy organizatorzy starają się przeprowadzać kolejne imprezy w różnych wsiach. Tak było

Brunon Ceszke zapowiada kolejną konkurencję turnieju

ich dzieci. Wzięły one udział w imprezie, która odbyła się w Centrum Kultury gminy Puck z siedzibą w Strzelnie w ostatnią niedzielę, 3 marca. Widzowie całkowicie zapełnili salę. Głównym organizatorem był dyrektor Centrum Kultury Brunon Ceszke wraz z miejscowym oddziałem Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego reprezentowanym przez nowego prezesa Henryka Stolarskiego.

- Nasze Centrum preferuje kulturę uniwersalną. Kaszubszczyzna, regionalizm jest jednym z wielu elementów naszej działalności - mówił Brunon Ceszke. - Jesteśmy jedyną wsią na terenie gminy, w której udało się przeprowadzić eliminacje do finału gminnego „Turnieju rodzin”. Pozostałe wydelegują swoje pary, które wraz z dwiema rodzinami strzeleńskimi znajdują się w finałowej roz-

niedawno w Mieroszynie, Darżlubiu, Celbowie itd.

Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie włącza się do inicjatyw kulturalnych gminy. Prezes Stolarski oznajmił, że jego oddział podejmuje działania mające zachęcić do kultywowania tradycji ojców. Podkreślił, że impreza w Mieroszynie była przykładem dbałości o zachowanie języka kaszubskiego. Najnowszym przedsięwzięciem strzeleńskich działaczy jest cykl imprez o wspólnej nazwie „Poznajmy swój region”

Być może ta inicjatywa będzie okazała do lepszego poznania, przez mieszkańców gminy, kulturowego bogactwa i prawdziwych walorów regionalizmu kaszubskiego. Oby tylko starczyło serca dla dla swojej tateczny strzeleńskim organizatorom.

Jan Antonowicz

Henrik Héwelt

Szpacér

*Stunuszkò gdzes w pòle smùkò
zdrzi spòd òka na nã zemiã
na linie wiaterk szãtopiérz wszëtškò rwie
pòd òknem kòtka nibè spi, nibè chrapie
przez ògród czorchóniè pòmalinkù
drëszë wròble, stòré zbójcë jak zawdë
pierszë do hòdrë i swarë
drzëniã najadti pszënicë
stañmiè pòd drzewkem - hejne nad rzëczkã
widzec ju piãknë jeseni lëstë
chtos młotkem klepie gdzes dalek
pògòdã nóm męcã ògniszczów òdblòszci
ju smrok sã spinò i zyb na stëgnie
wiater biegò we wiòldzim tuñcu
wszëtškò je mùlkù jak negò rokù
czedë miè tu piérwi rôz bëlë*

KIERMASZ „KASZUBY 96”

Przed miesiącem informowaliśmy czytelników „Nordy” o planowanym w połowie maja I Kiermaszu Turystycznym „Kaszuby 96”. Napisałismy wówczas, że impreza ta - organizowana przez Urząd Miasta Gdyni - odbędzie się na terenach gdyńskiego WTC EXPO. Później okazało się, że zarządzająca tym terenem spółka, żąda od organizatorów 84 250 złotych za przygotowanie całego przedsięwzięcia targowo - wystawienniczego. Chodziło m. in. o kampanię akwizycyjną, plakat i kampanię promocyjną, a także o opracowanie materiałów informacyjnych. Ponadto cenę metra kwadratowego powierzchni wystawienniczej skalkulowano na 45 dolarów w przypadku współorganizujących Kiermasz gmin kaszubskich i 70 dolarów dla pozostałych wystawców. Wobec tego, w Urzędzie Miasta Gdyni zdecydowano, że przygotowaniem imprezy zajmą się pracownicy wydziału gospodarki i turystyki gdyńskiego magistratu, co znacznie obniżyłoby koszty. Kontrowersje budziła jednak nadal cena metra kwadratowego. Po kolejnych rozmowach zarządzający WTC EXPO zdecydowali się obniżyć stawkę do 35 dolarów dla gmin kaszubskich i 40 dla pozostałych. Mimo to organizatorzy Kiermaszu - mając na uwadze

możliwości potencjalnych wystawców - podjęli decyzję o przeniesieniu targów w okolice Skweru Kościuszki, gdzie do dyspozycji wystawców oddałyby specjalne namioty.

Kiedy w ubiegły piątek rozmawiałem telefonicznie z odpowiedzialnym za całość przygotowań do I Kiermaszu Turystycznego „Kaszuby 96” Dariuszem Olszewskim-Strzyżowskim, sprawa po raz kolejny zmieniła obrót. Wobec alternatywy urządzenia Kiermaszu bez udziału WTC EXPO, zarząd tego terenu zaproponował chęć podjęcia nowych rozmów i możliwość współpracy na warunkach, jakie zaproponuje gdyński magistrat. Obecnie trwają więc kolejne negocjacje. Wypada mieć nadzieję, że ich wynik usatysfakcjonuje wystawców z całej Polski, których długa lista zamknięta została z końcem lutego.

Byłoby wielką szkodą zaprzepaścić szansę, jaką daje naszemu regionowi organizacja turystycznego kiermaszu właśnie w Gdyni, tym bardziej, że w całej Polsce północnej nikt nigdy nie organizował dotychczas takich targów. Organizatorzy imprezy są jednak na tyle zdeterminowani, iż nie należy się raczej obawiać, że planowany na 17 - 19 maja I Kiermasz Turystyczny „Kaszuby 96” pod hasłem „Cztery pory roku na Kaszubach”, nie odbędzie się.

Artur Jabłoński

CZĘ JE CZĘC

1 marca otwarto w księgarni im. Antoniego Abrahama w Pucku pokonkursową wystawę fotografii ukazującą pejzaż zimowy. Zdjęcia wykonane są przez dzieci szkół podstawowych z gminy Puck. Organizatorem jest Gminne Centrum Kultury.

***

Władysławowo postanowiło unowocześnić swój herb. Jest na nim łosoś w sieci, nad nim fragmenty murów, a między nimi litera W z koroną - wszystko na niebieskiej tarczy. Do celów uroczystych herb Władysławowa będzie zwieńczony koroną i trzymać go będą dwa gryfy koloru srebrzystoczarne, podobnie jak lwy trzymają godło Gdańska. Na dole znajdzie się napis po kaszubsku: „Më trzimómë z Bògã”.

***

Zarząd Główny Zrzeszenia Kaszubsko - Pomorskiego zgodził się na ufundowanie sztandaru oddziałowi ZK-P w Krokowej. Stanica partu tradycyjnie z jednej strony opatrzona będzie gryfem z wypisaną nazwą organizacji. Z drugiej zaś zaprojektowano „Kaszubskie nuty”.

***

Wczoraj w kościele MB Różańcowej w Gdańsku - Przymorzu, w tak zwanym okrągłaku, odbyła się comiesięczna msza z kaszubską liturgią słowa. Bezpośrednio po niej stali jej uczestnicy spotkali się w salce by porozmawiać przy kuchu i kawie. Od początku przez kilka lat celebransem mszy był ks. Bo-

gusław Głodowski. Obecnie najczęściej odprawia je ks. Waldemar Naczek.

Z kolei w najbliższą niedzielę namszy po kaszubsku spotkają się w kaplicy kościoła świętego Jana w Gdańsku. Bezpośrednio po niej odbędzie się spotkanie w klubie „Mestwin” w Domu Kaszubskim, na którym z programem artystycznym zaprezentuje się Anatol Filipkowski. Również 10 marca będzie msza z kaszubską liturgią słowa w Gdyni - Babich Dołach w intencji ks. biskupa Konstantyna Dominika. Odprawi ją ks. Edmund Skierka.

***

W najbliższą sobotę 9 marca otwarta zostanie wystawa fotogramów Edmunda Kamińskiego z Wejherowa zatytułowana „Cztery pory roku na Kaszubach”. Miejscem ekspozycji będzie siedziba Wejherowskiego Centrum Kultury. Początek o godzinie 16.00. Wejherowski artysta przedstawi na swoich fotografiach przede wszystkim piękny pejzaż Kaszub. Jest to ukoronowanie czterdziestoletniej służby Edmunda Kamińskiego jako strażnika ochrony przyrody. Najwięcej eksponatów utrwala Słowiński Park Narodowy, okolice Wieżycy, jeziora Lubygość pod Mirachowem, błota na północy Kaszub oraz pomniki przyrody. W półgodzinnym programie artystycznym wystąpi Aleksandra Kucharska - Szeffler, Wojciech Parchem i Witostawa Frankowska. Po pewnym czasie wystawa ma trafić do niemieckich miast Travemünde i Lubeki.

(ep)

Gôdómë pò kaszëbskù VI

Lekcëjô XI

Mariczka. Wa ju môta ôbmészlony dokładny czas slëbù, abò chòcle miesądz?

Wójcech. To tak wszëtkò wskazywò na latosy zélnik. Dokładny dzéń zdënkù je jesz do ùstalenió.

Jank. Wiele czasu ju nie òstało. Terò nôlezi sã chùtkò rëchtowac. Waji czekò jesz wiele kùpiszów. Të gwësno przë tich krómach ùzëra za jaczim bëlnym klëdã?

Ewa. A zëbësta wiedza. Dzël rozmajitëch rzeczi më ju mómë kùpioné, ale te nôwôznieszé terò mdzemë dokùpiwelë.

M. Në jo, më to znajemë. Ale to sã wszëtkò dô. Ôzënic sã, to nie je zòden wiòldzi cud. Cali tóczel dopiërze pózni przinëdze: dak nad głowã, robòta, jedno z drëdzim...

W. Jô mészlã, że to sã wszëtkò jakòs dô. Na szczescé mieszkac më bądzemë mielë dze, a to dzysdnia je nôwôznieszé.

J. Pewno, ni ma sã co zawczasu kłopotac. To sã wszëtkò ùłózi jeżlë sã mô głowã na karkù. A póczy co, do jeseni je jesz waju nôlepszi czas. Jô mészlã, że dzysò je dobrò leznosc, bë ùtczëc kawalërszczëgò.

M. Në prawie, më tak sã rzòdkò widzëmë, że nie je wiedzec, czë më sã jesz ròz spòtkómë do nie czasu.

W. Chto bë sã spòdzòł, że më sã tu zëndzemë. Czëjbë jò to widzòł, tej jò bë doch sã lepi przërëchtowòł - tak jak sã nôlezi.

E. To nie je tak zle. Mój tak wiadno jaczë winkò trzimò w barkù. Më gò so dopiërze pòziczimë, a pózni òdkùpimë i pòstawimë nazòł. Òn nijak nie mdze widzòł.

J. Slëchòj, kò jò le tak dô szportu gòdòł. Tam nick nie szëkòj. Më mùszimë wnetka jachac dali. Mómë jesz wiele do zrobieniò.

W. Ale czëj wa tu ju jesta, tej le përnã pòsedzta. Doch sã nie pòli, a dzecë za wama jesz nie zdaja.

M. Në tej wezmë za wają przinëdnosc, zëbë wama sã ùłózëło jak nôlepi.

*Eugeniusz Prëczkòwsczi
Eugeniusz Gòłãbk*

Emisja powyższej lekcji nastąpi w niedzielę 10 marca na II i III programie TVP w magazynie kaszubskim „Rodnò Zemia”, o godzinie 8.45.

Kaszëbsczë zòpùstë

Òstatną ùcechã na kùńc Gòdów sã zòpùstë, jak to sã kòrbi z pańska „òstaczi karnawału”. Jidze ò òstatné trzë niedzele przed pòpielcowã strzodã, co stronama zwelë gòscynné dnie. Temù w nen czas chãtno jedny nawiëdzëlë jinszëch krewnëch, a na tich gòscënach sã redowelë ë bawilë przë zastawionëch stolach (z jadlã ë sznapsã).

Bëło téz wiedzec, że w zòpùstë białczy nijak nie brałë sã do szëcò, czë robieniò na drótach, bò to dało nieszczescé, czë kalëctwò. Tedë téz białczy sã schòdałë do jedny czë drëdzi chëczë ë tam darłë pióra na pierzënë a so spiewalë ë szpòsowalë, a tej dało co dobrëgò do zjèstkù.

Zwëkã bëło w zòpùstë tlësto a wiele sã najesc, zëbë sygło na jaczis czas. Co to nie dało? Bëlë plinçë, pùrcle, ruchacze - radekùchë, czë jinszë tlëstë jadlo, temù gòdało sã: „Chto w zòpùstë nie jé miãsa, tegò mëdži òb lato zjedzã”. Ù rëbòków białczy rëchtowalë soloné wãgòrze, a to mòczoné, czë pieklé na wãglach, czë jinszi rëbë, a do te wiele piwa i sznapsu.

Przòdë, czëj bëłë nòstarszë na Kaszëbach rëbacczë spòlczì, to je maszoperëje, tedë rëbòcë przëchòdelë do szëpra z familiama w zòpùstny pòniedzòłk, czë we wtòrk na sztelowaníë laskòr-

nów. No karno lëdzy przë piwie zesziwało niewòd na łososa. Czëj tã wiòlgã sec mielë zastawioné ë pòkropioné piwã, tedë wiészëlë na balkach pòd pòsowã a zybelë sã tak, że so nieròz zaplãtelë w ni. To wszëtkò kùńczëło sã tuńcama wkòł tegò niewòdu na dobrë łowienié łososa.

Apartnym tuńcã bëł rëbacczi, co gò zwelë „Wiwat z kùflã” czë „Kùflón”. Szło to tak. Blòs rëbòcë bez białk, ale z kùflama tuńcowelë, a nieròz sã nima szturlnelë, le òpasowelë bë nie wëlòc piwa.

Przòdë na Kaszëbach dało wiele lëdowëch tuńców a ùczesnych zabawów, że przëbòczã jak sã niechtërnë zwalë:

1. Tuńce òbrzãdowé na wieselach ë jinszëch zabawach: „Brutëzi tuńc”, „Wròzbë”, „Na spik”, „Wide, wide, wita”, „Glemda”.

2. Zabawné tuńce ze szpòsama ë figurama: „Klëpacz”, „Krziznik”, „Wiém jò wiém”, „Zãc”, „Nasza kòza”.

3. Tuńce wzãtë òd robòcëgò fachù: „Szewc”, „Kòwòł”, „Cepòrz”, „Òwczòrz” ë jinszë.

A tedë dało jesz kùńsztowné tuńce dlò karna, gdzie w niechtërnëch mało chto do kùńca strzimòł. Dało to: „Mùlszka”, „Kòrkòwé”, „Marëszka”, „Kòséder”, „Dzëk”.

Ale figurowé tuńce lëdowé ju przed wòjnã swiatowã mało co na zabawach tuńcowelë, bò móda bëła na pòlczì, walce, tanga - przëtulanga, czë rajlendra, co z wësoka zwelë „Nadreńczyk”. Te dówné tuńce kaszëbsczë mòżna jesz òbòczëc na festinach, czë jinszëch wëstãpach kaszëbszczich zespolów folkloristicznëch na binie.

To sã wié, że do dzys dnia blòs „diskoteka” w nieprzelëstowóny tańcòdze, a tedë równo co graja. Blòs zëbë rëczãło tak, że jeden drëdzëgò nie czëje. Do te tak cernno, że nie je wiedzec kòmu dzãkòwac, czëj dosniesz w pësk wlëmionë.

A co òstało z dównëch zwëków. Në je jesz babsczi tuńc, czë tuńc z miotlòkã a pòd kùńc zabawë bütnowi tuńc, to je dlò òknowëch.

Terò przëpòwiòstezi ò tuńcach:

„Do tuńca ni ma kùńca”, „Tuńc to nie je wiòlgò robòta, ale dlò tegò co gò nie rozmieje to je jesz wikszo sromòta”, „Kòzdi tuńc mò swój pòczãtk ë kùńc.”

A òd se dodóm:

*Na zòpùstë dójta so wigòdã,
czë bez pòst mdze biëda,
i wëtùncòjta so dëcht wiele,
bò pózni blòs różãnc w kòscele.*

Małowiele na tëlì

Szëdrów Ben

W konkursach kaszëbsczi prozë i poezji kòżdégò roku startëje kòl pòttora tësãca dzecy, równak cãżkò je sprzedac 500 egzemplérów tomikù poezji

Chcemë achtnąc siebie

Òstatno ùkòzato sã na Kaszëbach czilës nowëch ksążków. Jak widzec co rusz pòwstòwò nowò publikacja - gwësno je jich wiele wicy niglë to bëło chòcbëlë dzesãc lat temu. Kò nie je dzyw, wnenczas kaszëbszczë ksążczë wëdòwato blòs Zrzeszenië Kaszëbskò - Pòmòrzczë. Terò òkróm ti òfticnë dzejò téż wëdawnictwò „Czec” Wòjcecha Czedrowszczégò ze Gduńska, „Rumina” Kazmierza Klawitra z Rëmi. Do te wiele partów Zrzeszenia prowadzy swòje wëdawnicze dzejanië.

Nibë wiele a równak czëj przindze do cze dërch to je maò. Dobrze znajemë problemë szkòlnëch, co rëchtujã szkòłowë dzòtëzi do kònkursu prozë i poezji kaszëbsczi w Chmielnie. Wiedno felëje nowégò repertuaru. Jakò że ju sã zaczinò kònkursowò batalia pòdóm czilës nònowszich pòzycji lëteracczëch. Sã to tomiczi wiërtzów: „Słowa òbsëwajã zemiã” Jaromirë Labùddë, „Przëszlë do mie” Jana Drzëdzdżona, dwa numrë pismiona lëteracczëgò „Zsziwk”. W nòblëszich tidzeniach ùkòzã sã zachtnë tomiczi

wiërtzów Jerzégò Łiska „Malëjã kòlibiónkã” i ùmartégò toni Henrika Hëwelta. Ksążczë te ùkazywajã sã w niszczim nakładze òd 500 do 1000 egzemplérów i jesz je wiòldzi kłòpòt z ich sprzedanim. Czëmù tak je skòrno, chòcbëlë w tich kònkursach, co rok startëje kòl pòttora tësãca dzecy? Zòs wëdòwcë ùwòdzajã, że nijak nie òptòcò sã zaważac jich dzes dalek do wiëszczich ksãgarni bò z górë je wiadomò, że sprzedò tam sã nòwëzi czilës egzemplérów. Jak doprzinc do czëtińca je dilematã nad chtiërnym bez wikszëgò skùtkù głòwiã sã wëdawnictwa.

W òstatnëch latach na editorsczim rénkù pòjawilë sã téż blëwiëczë magnetofonowë z pieszniama kaszëbsczima. Wëdòwanië kaset zaczała Bogusia Lutogniewskò z partu Zrzeszenia w Bëgdòszczë. Pòtemù całã seriã sémë kaset wëdòł ks. Jan Perszon. Pòwsta téż plita kòmpaktowò. Łoni Wejrowszczë Centrum Kulturë wëdòł blëwiëczkã „Lecë chòrankò”. Wëdòwò sã, że zapòtrzebòwanië na

kasëtë je wiòldzë. Równak jich kòlportãz jidze wierã pòmatu, skòrno dali nie pòwstòwajã tak baro pòtrzëbnë nowë wëdòwczë mùzycznë.

W przedòstatnã niedzielã bët jem w Cewicach. To je gminnò wies w krejsu lãbòrszczim. Jesz niedòwno nie wiedzòł jem nijak, że tam jistnieje kaszëbszczë karno spiëwajãcë pieszni. Mile jem bët zdzëwiony czëj bezmała wszëtczë ne biãtëzi gòdatë ze sobã pò kaszëbskù, chòcòz, jak mie zagwësniłë, we wsë baro rzòdkò sã ju ùżiwò rodnã mòwã. Zaspiewatë ònë nama, baro piãkno zresztã, czilë nòbarzi znònëch pieszni: „Chto chce spãdzëc dobrë wczasë”, „Hej tu ù nas na Kaszëbach” i „Wele, wele, wetka”. Wicy nie znatë, bò nie wiedzã dze dostac spiëwniczi kaszëbszczë, kasëtë i jinë tegò òrtu pòmòcë. W jich ksãgarniach ni ma nick z tich rzeczi a Gduńsk je baro dalek. Zresztã i tak trzeba wiedzec dze co w nym Gduńskù szëcac. Pòdobno wëzdrzało w Roczitach i Jasoni (gmina Czòrnò Dąbrówka), dze sã dzecynnë zespotë kaszëbszczë.

Przë leżnoscë gòscënë w Cewicach spòtkòł jem sã z jinym czëkawim przëtròfkã. Sedzelë mië przë stole i rozpròwiòlë pò naszëmù. Bëlë tam téż trzej chòpi z kapelë. Jeden z nich ani trët, nie gòdòł pò kaszëbskù. W tim jedna biãtka, widzec baro zadowòlonò z naszi pòspòlny rozmòwë, przërzekła do nie: „Kò të doch jes téż Kaszëba”. Na to nen stòł sã jacis czësto dzywny, zabòczil czësto wierã ò nas i jãł ji prawie że ži chùtkò tłumaczëc - rzecz jasnò pò pòlskù - że òn doch nie je zòdnym Kaszëbã. Kò òn je z Pòtãgòwa, nazëwò sã Peplińszci a na wiërk jëgò tata pòchòdzy z Kartuz (sic!).

Jò mészlã, że prawie tu w wiòldzim dzëlu lezi przëczëna slabégò docëraniò z ksążkama kaszëbsczima do Kaszëbów. Trzeba pòzbëc sã stòrëch kòmpleksów, tegò głupégò wstëdu - jak pisòł wiòldzi pòeta Jan Karnowszci - i pòczëc sã búszyrnym z tegò, że jëmë Kaszëbama, mómë swòj jãzëk, przëbògatã kulturã, zwëczy. Skòrno achtniemë kaszëbiznã, a wie swòjiznã, achtniemë samich siebie.

Antonów Jank

Na gospodarstwie rolnym w Dobrzewinie

PRZEDSIĘBIORCZY KASZUBI

Przewodniczący duszpasterstwa rolników biskup włocławski Andrzejewski w porozumieniu z przewodniczącym Krajowej Rady Doradztwa Rolniczego Wierzbickim zdecydował, że starostą ubiegłorocznych dożynek ogólnopolskich będzie przedstawiciel województwa gdańskiego. Wobec czego specjalna komisja zaczęła wizytować najlepsze gospodarstwa w województwie, żeby na tej podstawie wybrać starostę. Gdy po odwiedzeniu kilku przodujących rolników zajechano wreszcie do Haasów z Dobrzewina pod Chwaszczynem, nie było wątpliwości, że starostą może zostać wyłącznie właściciel tej posiadłości.

Gospodarstwo Haasów obejmuje obszar ponad siedmuset hektarów. Prowadzą je trzej bracia: Czesław, Władysław i Tadeusz. Ten ostatni jest przewodniczącym Solidarności Rolników Indywidualnych województwa gdańskiego, dlatego on właśnie nominowany został do tej zaszczytnej roli. Zapytany o wrażenia z pobytu w Częstochowie, gdzie 3 września wręczał bochen chleba prezydentowi RP, powiedział, że w tym momencie widział przed sobą przede wszystkim jakże trudną sytuację całego polskiego rolnictwa. Doskonale odczuwał też wagę zaszczytnej funkcji - reprezentanta rolników z całego kraju.

Gdy wjeżdżałem na podwórko państwa Haase, mój podziw wzbudził przepięknie stylizowany dom o trzech kondygnacjach i nadzwyczajnej rozpiętości. - To jest nasz wspólny pomysł i razem go budowaliśmy - po pewnym czasie wyjaśni Tadeusz wskazując na pozostałych braci. Tymczasem w domu były tylko żony Czesława i Władysława - jednocześnie kuzynki o uderzającym podobieństwie, które zaprosiły nas do środka, wiedząc o zapowiadanej wizycie. Niestety, gospodarze w nagłej sprawie musieli udać się do Sopotu, ale jak nas zapewniono - niebawem mieli powrócić. W domu była również seniorka roku - matka właścicieli - Maria Haase. Nie znając celu wizyty, trochę nieufnie odnosiła się do nas. Gdy jednak przemówiłem po kaszubsku, reakcja była natychmiastowa: - Më jëmë Kaszëbi! - i dyskusja dalej potoczyła się już wartko. Wtedy można było przekonać się o jej przedsiębiorczości, mówiła o stałej współpracy z ośrodkiem doradztwa rolniczego w Lubaniu w latach 70- i 80-tych. - Nie można od razu stać się bogatym, sukcesywnie trzeba dokupywać, dorabiać się i to nie tylko przez dziesiątki lat, ale przez pokolenia - uświadamiała pani Maria. - Ostatnio budowaliśmy szkołę w Karczemkach - ciągnęła dalej - byłam przewodniczącą komitetu budowy. Postawiliśmy ją za dwa i pół miliarda podczas gdy w Łebnie (także gmina

Szemud) kosztowała trzy razy tyle, a trudno jej się równać do naszej. Resztę wykonaliśmy społecznie. Robota szła migiem - mówiła, wymownie potrząsając przy tym laską.

Ledwie zdążyliśmy zasiąść do przygotowanego posiłku, gdy na podwórce wjechał najpierw Czesław, a za kilka minut także Tadeusz. Teraz mogliśmy już przystąpić do zwiedzenia posesji. Ojcowizna, na której się znajdowaliśmy liczyła 11 hektarów. Później dokupywano następne pola leżące w pobliżu. - Trzeba przyznać, że mieliśmy szczęście, ponieważ skorzystaliśmy z kredytów gierkowskich. Gdy zaś przyszła ogromna inflacja mieliśmy bardzo dużo świń, które dzięki temu przyniosły olbrzymi dochód. Wtedy nastąpił największy rozkwit gospodarstwa. W ostatnich latach wspólnie zdecydowaliśmy zakupić podupadający PGR w Barniewicach. Przez trzy lata dzierżawiliśmy go, teraz zaledwie od kilku miesięcy jesteśmy pełnoprawnymi właścicielami. Przez ten czas pobudowaliśmy tam sześć sylosów mieszczących setki ton zboża. W ziemię zainwestowaliśmy olbrzymie pieniądze. Toż pole to od wojny obornika nie widziało. Pracownicy, których w sumie siedemnastu zatrudniamy, są tam od dziesiątków lat - oni doskonale wiedzą.

Zajechaliśmy do Barniewic, gdzie na posterunku zastaliśmy trzeciego z

braci. Popegecrowskie domy są już wyremontowane. W chlewniach jest około 3000 trzody, miesięcznie sprzedają 200 tuczników. Chowają 300 sztuk bydła, głównie mięsne byki. Posiadają 17 ciągników, 5 kombajnów w tym najnowszej europejskiej generacji. Maszyny i urządzenia rolnicze trudno zmierzyć okiem. Wszystko to wygląda imponująco. - Wzerój! - mówi Tadeusz - tam je Osowò, a tam Rãbiechowo. Wszëtczë te pola, chtiërne të widzysz w tã stronã sã nasze.

- Kaszubi są bardzo pracowici - trochę jakby zmieniając temat dodaje Czesław - wystarczy tylko przejechać się chociażby w stronę Kościerzyny. Na podwórkach stoją dwa ciągniki, samochody, obejście jest zadbane - i to wszystko przecież na tych piaskach kaszubskich. A jedź choćby na te słynne Żuławy. Wszystko tam jest stare. Tak jak to Niemiec zostawił, tak to stoi. Gdyby tak jeszcze nasi kaszubszy rolnicy byli odważniejsi i przejmowali ziemie po PGR-ach, bo jednym razem będzie tak, że przybysze będą tu panami, a odwieczni tubylcy będą kolatać przed ich drzwiami w poszukiwaniu zarobku.

Czas naszej sympatycznej wizyty dobiegał końca. Odjeżdżaliśmy z gorącym zaproszeniem powtórnego odwiedzenia przedsiębiorczych Kaszëbów z Dobrzewina, z czego niewątpliwie skorzystamy w przyszłości.

Eugeniusz Pryczkowski

Klechdy kaszubskie (6)

STOLEM I MEŃCZYNA

Pewnego razu młody stolem idąc przez pole ujrzał orzącego w woły człowieka. Mężczyzna przypominał mu małego robaczka. Przez jakiś czas mu się przyglądał, a potem wraz z czterema wołami i

dodała: - przyjdzie czas, że te małe stworzenia wszystkich nas wygonią.

Gdy to mówiła, z lasu wrócił stary stolem, jej mąż.

- Tę mrówkę zatrzymam sobie do roboty - za-

kę i zaczął ją rąbać, a gdy stolem spytał po co to robi, odpowiedział, że inne cepy odpowiadają jego sile.

Potem stolem posłał gospodarza do kucharki, by pomogła jej rozniecić ogień. Chłop zaczął dmuchać z całej siły, lecz ognia nie udało mu się rozpałić. Leżąc w łóżku żona stolem przyglądała mu się i w końcu znierpliwna sama zaczęła dmuchać. W domu zrobił się taki huragan, że chłop wyleciał kominem i zatrzymał się dopiero na dachu. Tam zaczął spacerować i zbierać suche drewnienka. Gdy zobaczył go stolem spytał ze zdziwieniem:

- Co tam robisz, zgubiłeś coś?

Gospodarz odpowiedział, że nie mógł rozpałić ognia, dlatego szuka suchych patyków. Stolem zaczął na niego krzyczeć każąc zostawić to zajęcie, zejść w dół i przynieść kucharcze na nosidłach wody. Chłop zszedł z dachu i zaczął wykonywać polecenie stolem, lecz nie mógł unieść żelaznych wiader. Podszedł więc do wielkiego kloca i zaczął w nim dłubać udając, że robi sobie inne, większe wiadra. Gdy stolem to zobaczył, podszedł do żony i powiedział:

- Musimy go odprawić. Jest zbyt silny.

I tak chłop wrócił do domu i dalej orał swoje pole.

Opr. Stanisław Janke

„Stolem”, autor: B. Gostkowska

plugiem wsadził go do palca u rękawicy. W domu położył rękawicę na stole i rzekł do swojej matki:

- Zobacz jakie małe robaczki przyniosłem.

- Zostaw to w spokoju - powiedziała stolemka i pokazując na człowieka

decydował pokazując na gospodarza.

Stolem miał w stodole żelazne cepy do młócenia, człowiek nie mógł ich unieść. Gdy je wypróbował, rzekł jednak do stolemka, że są dla niego zbyt lekkie i nie opłaca mu się nimi robić. Wszedł na bel-

Kalãdôrż kaszëbsczi

7 III 1942 - w Gdańsku zmarł w opinii świętości ksiądz biskup **Konstantyn Dominik**, wielki Kaszuba pochodzący z Gnieźdźewa pod Puckiem (ur. 7 XI 1870). Był profesorem Seminarium Duchownego w Pelplinie, w którym przedtem otrzymał święcenia kapłańskie (gimnazjum kończył w Chełmnie). Sakrę biskupią otrzymał w 1928r.

9 III 1852 - urodził się w Wielu **Hieronim Jarosz Derdowski** (zm. 13 VIII 1902 w Winonie - Stany Zjednoczone), niezwykle utalentowany poeta kaszubski, autor epepe kaszubskiej „O Panu Czôrliniszim co do Pucka po secë jachôł”, „Kaszubë pod Widnem”

i innych utworów. Pisał po polsku i po kaszubsku. W 1885 wyjechał do Stanów Zjednoczonych, gdzie wydawał własne pismo „Wiarus”. Imię Derdowskiego nosi wiele ulic szkół i osiedli w miastach kaszubskich.

11 III 1882 w Rotembarku pod Kościerzyną, urodził się **Franciszek Sędzicki**, pisarz i poeta kaszubski. Debiutował w redagowanym przez Aleksandra Majkowskiego dodatku do „Gazety Gdańskiej”, „Družba”. Duża część jego twórczości wydana jest w obszernej książce „Jestem Kaszubą”. Zmarł 19 IV 1957r.

(aj)

Norda - Pismiono Kaszëbsczi Zemi

Dodôwk do Gońca Rumskiego, Echa Ziemi Puckiej
Adresa redakcji: Rumia, ul. Morska 15, tel. 712-447, w godz. 9⁰⁰ - 17⁰⁰
Redaguje karno: **Eugeniusz Pryczkowski, Kazimierz Klawiter**, jak też **Witold Bobrowski, Bogusław Breza, Ryszard Hinc, Bernard Hinz, Artur Jabłoński**
Wędôwca: Wydawnictwo „Rumina”, drëk - „Rumina”

Partë Zrzeszenia Kaszëbskò-Pòmòrczégò

Czilë wiescy z naszégò Partu!

Podobnie jak to miało miejsce w innych partach, tak też i u nas mieliśmy wybory nowych władz. Po mojej trzykrotnej kadencji ster przejęła koleżanka **Irena Ceynowa**, pedagog Szkoły Podstawowej w Żarnowcu. Wiceprezesami zostali: Jerzy Zamek-Gliszczyński i Albin Krella, skarbnik Halina Zamek-Gliszczyńska, a sekretarzem została Małgorzata Licau.

Dom Rybaka we Władystawowie - siedziba władz miasta

Dwa problemy będą w dalszym ciągu nurtowały zarząd: brak własnego lokalu oraz potrzeba odmładzania naszej organizacji. W tym celu, poprzez współpracę z młodzieżą, bezcenne będzie doświadczenie koleżanki Ireny, która posiada z racji wykonywanego zawodu li-

czne kontakty z innymi szkołami.

Ogólnie trzeba stwierdzić, że kaszubszczyzna na naszym terenie, a sądzę i w innych ośrodkach, wykazuje tendencje zanikowe. Musi nastąpić silna koncentracja sił wśród naszej młodzieży.

16 grudnia 1995 roku dzieliliśmy się opłatkiem w obecności przewodniczącego Rady Miasta i księdza proboszcza. Oprawę słowno-muzyczną zapewniły dzieci Szkoły Podstawowej z Chłapowa. Z przyjemnością wysłuchano kolęd w języku kaszubskim.

27 stycznia 1996 roku odbył się wieczorek taneczny rokrocznie urządiany przez Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie. W tym roku zostały pobite wszelkie rekordy popularności - takiej frekwencji nie mieliśmy od samego początku. Bawiono się do samego rana, a opinia o samej imprezie była bardzo pozytywna.

Miasto Władystawowo przygotowuje się do zmiany herbu. Nasza inicjatywa polegała na wprowadzeniu z powodzeniem elementów kaszubskich do herbu. Tutaj mamy przykład tłumaczenia kaszubszczyzny. Opiniujący herb prof. Sokołowski niedwuznacznie uważa, że przesadą jest eksponowanie kaszubszczyzny w życiu społecznym i publicznym. Oby takich opiekunów było jak najmniej na naszym terenie.

11 lutego 1996 roku obchodziliśmy, jak co roku, rocznicę zaślubin Polski z morzem. Od niedawna mamy gdzie złożyć wiązanki kwiatów pod nowo wzniesiony pomnik generała Hallera.

W planie pracy na 1996 rok znalazł się temat dla naszego oddziału pt. „Sejmik rybacki”. Stało się to bez naszego uzgodnienia, tak że termin podany w planie jest niemożliwy. Taki sejmik odbędzie się w innym terminie, w innej miejscowości przy wydatnej pomocy naszych kolegów.

*Wiceprezes oddziału
Jerzy Zamek-Gliszczyński*

„Zima w moim obiektywie”

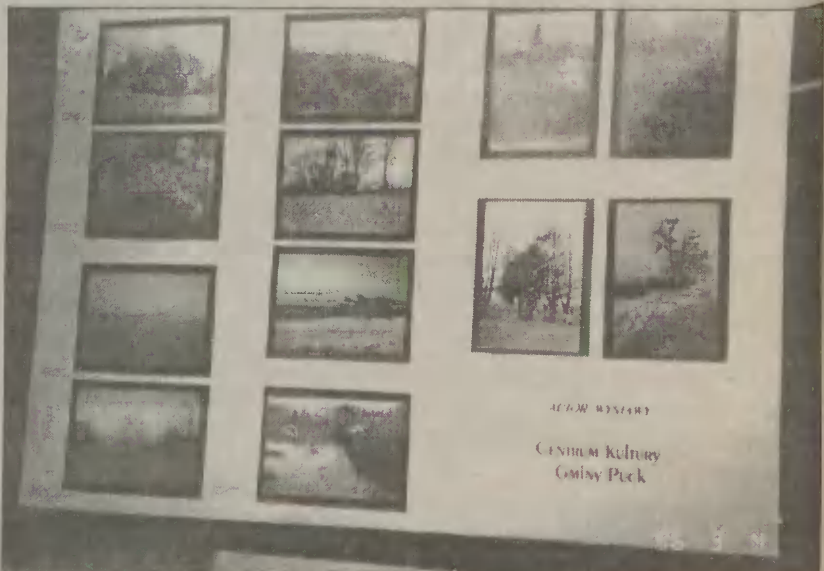
Taki tytuł miał konkurs fotograficzny ogłoszony w grudniu ubiegłego roku przez Centrum Kultury Gminy Puck. Konkurs miał na celu popularyzację fotografii wśród dzieci i pokazanie uroków zimowego krajobrazu.

Prace, które napłynęły były napra-

zmieniające się. Wiatr strąca śnieg z drzew, a słońce go topi i zostaje tylko piasek.

Prace oceniało jury pod przewodnictwem p. Dariusza Zaręby, artysty fotografa, który wiele czasu poświęcił konkursowi.

Nagrodzone prace uczniów z Po-

Fragment ekspozycji w księgarni im. Antoniego Abrahama

wdę wspaniałe, na wysokim poziomie artystycznym. Dzieci okazały się wrażliwymi i wnikliwymi obserwatorami, dostrzegły i utrwaliły szczegóły bardzo ulotne i

łchowa, Celbowa, Gnieźdźewa i Rekowa zostały wystawione w księgarni im. A. Abrahama w Pucku.

H.R.